



## ÕPILASE NÕUSTAMISE, ÕPIABI- JA TUGISÜSTEEMIDE RAKENDAMISE KORD

Õpilase nõustamiseks on koolis loodud tugisüsteem. Tugisüsteemi ülesanne on püüda ennetada õpi- ja käitumisprobleeme ning võimalikult varakult välja selgitada, millist tuge õpilane vajab ning tugiteenuse kohene rakendamine. Haridusliku erivajadusega (HEV) õpilane on õpilane, kelle andekus, õpiraskused, tervises seisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppes eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas, taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas. Tugisüsteem töötab õpilast nõustava ja toetava võrgustikutöö põhimõttel (joonis 1), mida koordineerib direktori poolt määratud HEV õpilaste õppe koordineerija (HEVKO). Koordinaatori ülesandeks on HEV õpilaste õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide ja õpetajate vahel.

Tugimeetmete süsteem on kolmetasandiline, kus iga eelnev tasand loob pinnase järgneva tõhusamaks toimimiseks.

**1. tasand** - märkamine ja esialgne toetamine on kõiki õpilasi hõlmav koolipoolne tegevus ning abi koolis (aineõpetaja/klassiõpetaja vestlus, ainekonsultatsioonid, arenguestlus, õpetajatevaheline kontakt, koostöö koduga, huviringid). Vajadusel avab klassijuhataja koostöös HEV-koordinaatori ja aineõpetajatega *Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaarti* (ÕIK). ÕIK on elektrooniline.

**2. tasand** - koolipoolsete täiendavate toetuste rakendamine (õpiabi, keeleabi, tervishoiuteenus, sotsiaalpedagoogiline ning psühholoogiline nõustamine, individuaalse õppekava rakendamine, koduõpe...jmt.). Koolisiseste spetsialistide vahelist võrgustikutööd koordineerib tugikomisjon, kogudes ning jagades asjassepuutuvat informatsiooni; samuti aitab tugikomisjon korraldada võrgustikutööd väljaspool kooli asuvate sidusgruppidega. Tugikomisjoni kuuluvad: eripedagoog, psühholoog, sotsiaalpedagoog, kooliõde, õppe-korraldusjuht, HEV-koordinaator.

**3. tasand** - kooliväliste tugisüsteemide kaasamine, juhul kui koolipoolne nõustamine ja õpiabi ei too soovitud tulemit, siis kaastakse protsessi koolivälised tugistruktuurid (KOV lastekaitsespetsialist, õpilase perearst, psühhiaater, nõustamiskeskus, noorsoopolitsei, alaealiste komisjon...jt).

**Joonis 1.** Tartu Raatuse Kooli tugimeetmete süsteemi rakendumise protsess

**Rakendatavad tugimeetmed on:**

- 1) andekate õpilaste toetamine;
- 2) õpilaste arenguestlused;
- 3) ainealased konsultatsioonid ja individuaalne õpiabi;
- 4) õpiabitunnid;
- 5) individuaalse õppekava järgi õpetamine;
- 6) sotsiaalpedagoogi tegevused ja nõustamine;
- 7) psühholoogi tegevused ja nõustamine;
- 8) logopeedi tegevused ja nõustamine;
- 9) eripedagoogi tegevused ja nõustamine;
- 10) haridusliku erivajadusega (HEV) õpilaste õppe koordineerija tegevused ja nõustamine;
- 11) tervishoiuteenus;
- 12) raamatukogu tegevus;
- 13) karjäärinõustamine;
- 14) huvitegevus;
- 15) tugikomisjon.

**1) Andekate õpilaste toetamine**

- (1) Andekust käsitletakse haridusliku erivajadusena, kui õpilane oma kõrgete võimete tõttu omab eeldusi saavutada väljapaistvaid tulemusi ühes või mitmes õppeaines.
- (2) Andekate õpilaste väljaselgitamisel lähtutakse väga heade tulemuste saavutamisest maakondlikel, üleriigilistel või rahvusvahelistel aineolümpiaadidel, konkurssidel või võistlustel.
- (3) Töös andeka õpilasega korrastab õpetaja regulaarselt õppekavas määratletud tegevusi nii, et andekad õpilased saaksid töötada tempos ja tasemel, mis vastab nende võimetele, julgustavad õpilasi silma paistma, olema loovad, tootlikud ja juhtivad.
- (4) Andekale õpilasele võib tema arengu toetamiseks rakendada individuaalset õppekava ning täiendavat juhendamist aineõpetaja poolt või teiste vastava valdkonna spetsialistide poolt haridusprogrammide või teiste haridusasutuste kaudu.
- (5) Andekate õpilaste toetamiseks on koolis õppetöö korraldatud homogeensetes gruppides.
- (6) I kooliastmes toimub õppetöö heterogeensetes klassides, kus õpetaja diferentseerib õpetuse taset lähtuvalt õpilase eripärast.

(7) Andekad õpilast innustab aineõpetaja osalema olümpiaadidel, ainevõistlustel, Tartu Ülikooli teaduskoolis, ainealastes huviringides, projektitöodes, huvikoolides jne.

## **2) Arenguestlused õpilastega**

(1) Arenguestlused õpilase ja lapsevanematega toimuvad jooksvalt läbi õppeaasta mõlemale poolele sobival ajal.

(2) Arenguestlused tuleb dokumenteerida. Arenguestluse käigus täidetakse arenguestluse aruanne, mis kinnitatakse õpilase, lapsevanema ja klassijuhataja allkirjaga. Arenguestluse aruannet säilitatakse vähemalt järgmise arenguestluseni

(3) Arenguestlusel saavutatud kokkulepete alusel võivad toimuda mitmed järeltegevused: täiendav arenguestlus, juhendamine, saavutatu hindamine ning kokkulepete korrigeerimine, täiendav juhendamine jne. Kokkuleppel õpilase ja/või lapsevanemaga kaasatakse arenguestluse järeltegevusse ka teisi õpetajaid ja koolitöötajaid ning vajadusel õpilase elukohajärgse valla- või linnavalitsuse korraldava struktuuriüksuse esindajaid või ametiisikuid.

## **3) Ainealased konsultatsioonid ja individuaalne õpiabi;**

(1) Ainealaste konsultatsioonitundide ajad on kättesaadavad kooli koduleheküljelt.

(2) Järelevastamise kord on sätestatud kooli hindamisjuhendis.

(3) Individuaalse õpiabi tundide eesmärgiks on ajutiste õpiraskustega õpilase õppetöös järeleaitamine õppekavas nõutavate õpitulemuste saavutamiseks.

## **4) Õpiabi tunnid**

(1) Õpiabitundide eesmärk on toetada põhikooli 1.-3. klassi õpilase arengut tulenevalt tema hariduslikest erivajadustest ja võimaldada tal saavutada põhikooli riikliku õppekava nõuetele vastavaid tulemusi. Väikeklasside olemasolul rakenduvad õpiabi tunnid 4. klassi lõpuni. Tunnid on abiks samuti ajutiste õpiraskustega õpilastele õppetöös järeleaitamiseks.

(2) Õpiabitund on õpilaste taju, mälu, kõne, mõtlemise, iseseisvuse, enesekontrolli ja õpioskuste arendamine ja kujundamine (õppimine etappide kaupa) spetsiaalsete võtete ning ainealase materjali kaudu.

(3) Õpiabirühma õpetaja toetab õpetamist tundides, aitab kujuneda õpilasel isiksuseks, kes tuleb toime õppimise ja tööga ning tutvustab oma töö võtteid lapsevanematele.

(4) Õppesisu on suunatud õpilase psüühiliste protsesside arendamisele ja erinevate ülesannete täitmise õpetamisele.

## **5) Individuaalse õppekava rakendamine**

(1) Individuaalset õppekava rakendatakse (IÕK) haridusliku erivajadusega õpilasele tema võimetekohaseks arenemiseks ja rakendamine on lubatud mistahes kooliastmes.

(2) IÕK koostamise aluseks on kooli õppekava ja hindamisjuhend.

(3) Sõltuvalt õpilase hariduslikust erivajadusest võib kool teha talle muudatusi või kohandusi õppeajas, õppe sisus, õppeprotsessis, õpikeskkonnas või taotletavates õpitulemustes. Muudatuste tegemisse kaasatakse õpilase vanem või seaduslik eestkostja. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes riikliku või kooli õppekavaga, tuleb muudatuste rakendamiseks koostada IÕK.

(4) Kui IÕK-ga ettenähtud muudatused ja kohandused ei võimalda saavutada riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemusi, siis on IÕK rakendamine lubatud ainult nõustamiskomisjoni soovitusel.

(5) IÕK määratakse üldjuhul õpilasele tema edasi aitamiseks või temale jõukohase õppekava nõuete täitmiseks juhul, kui õppetööd toetavad tugisüsteemi osad ei ole eelneval õppeperioodil taganud vähemalt rahuldavaid õppetöö tulemusi.

(6) IÕK rakendamise otsuse kinnitab direktor käskkirjaga.

(7) IÕK rakendamine sõltub õpilase isikuomadustest ja vajadustest ning kooli võimalustest töö korraldamiseks.

(8) IÕK rakendamise otsuse alusel koostatakse õpilasele IÕK koos vastava tegevuskavaga ja selle alusel õpetamine ei kuulu eraldi tasustamisele riiklikest vahenditest. Õpetamine toimub üldtööaja sees.

## **6) Sotsiaalpedagoogi ülesanded**

(1) Kooli sotsiaalpedagoogi töö eesmärgiks on koolis esilekerkivate sotsiaalsete probleemide ennetamine ja lahendamine pedagoogiliste meetoditega. Sotsiaalpedagoog on õpilase sotsialiseerimisprotsessi toetaja.

(2) Otsesed töövaldkonnad on: koolikohustuse täitmise jälgimine; õpiraskustega laste ja nende lähikeskkonnaga tegelemine; koolivägivallajuhtumite lahendamine; laste, vanemate ja

õpetajate nõustamine; kuriteoennetus ning koostöö lastekaitse-, sotsiaalhoolekande- ja korrakaitseüsteemidega.

(3) Erivajadustega õpilaste (sotsiaalsete probleemidega õpilased) hindamine ja sellest lähtuvalt sekkumisstrateegiate valik (nõustamine, edasisaatmine teiste erialaspetsialistide juurde).

(4) Töös kasutatavad meetodid on: individuaalnõustamine, rühmatöö, võrgustikutöö.

## **7) Psühholoogi ülesanded**

(1) Koolipsühholoogi otsesed töövaldkonnad on: käitumis- ja kohanemiskustega laste ja nende lähikeskkonnaga tegelemine, õpilaste koolis edasijõudmise toetamine, lastevanemate nõustamine ja konsulteerimine ning õpetajate abistamine laste koolis edasijõudmiseks.

(2) Koolipsühholoog nõustab õpilasi individuaalselt, grupiviisiliselt klassides, õpilasi koos perega, õpilasi koos klassijuhataja või aineõpetajaga.

(3) Koolipsühholoog nõustab lapsevanemaid ja vajadusel õpetajaid, selgitades neile lapse õppimist ja käitumist mõjutavaid tegureid ning abistades uute kasvatusvõtete ja lahenduste leidmisel lapse normaalse isiksusliku arengu toetamisel ning oma igapäevaelu ja kohustustega toimetulemisel.

(4) Erivajadustega õpilaste (psüühika-ja käitumishäiretega õpilased) hindamine ja sellest lähtuvalt sekkumisstrateegiate valik (nõustamine, edasisaatmine teiste erialaspetsialistide juurde).

(5) Koolipsühholoogil on õigus viibida õppetundides kas õppejuhi või HEV-koordinaatori palvel, aineõpetaja või lapsevanema ettepanekul konkreetse õpilase vaatlemiseks, et anda hinnang õpilase individuaalsetele iseärasustele ning õpitegevusega toimetulemisele. Üldjuhul informeerib psühholoog sellest aineõpetajat ette.

(6) Vajadusel viib koolipsühholoog läbi teste õpilase vaimsete võimete hindamiseks ja edasiste sammude planeerimiseks (lapsevanema nõusolekul).

## **8) Logopeedi tegevusvaldkond**

(1) Selgitab õppeaasta alguses välja logopeedilist abi vajavad õpilased.

(2) Logopeedi otsesed töövaldkonnad on: suulise- ja kirjaliku kõne uuring ja vajadusel korrigeerimine.

(3) Õpetajate ja lastevanemate vajaduspõhine nõustamine. Suunamine sobivate töövõtete kasutamiseks kodus ja tunnis.

### **9) Eripedagoogi ülesanded**

- (1) Õpilaste taju, mälu, kõne, mõtlemise, iseseisvuse, enesekontrolli ja õpioskuste arendamine ja kujundamine (õppimine etappide kaupa) spetsiaalsete võtete ning ainealase materjali kaudu.
- (2) Toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel. Nõustab vajadusel lapsevanemaid ja kolleege.
- (3) Teeb ettepanekuid õpetajale ja lapsevanemale edaspidiseks pedagoogiliseks tööks ning koolis pakutavate õpilaste arengut toetavate meetmete rakendamiseks.
- (4) Eripedagoogil on õigus viibida õppetundides kas õppejuhi või HEV-koordinaatori palvel, aineõpetaja või lapsevanema ettepanekul konkreetse õpilase vaatlemiseks, et anda hinnang õpilase individuaalsetele iseärasustele ning õpitegevusega toimetulemisele. Üldjuhul informeerib eripedagoog sellest aineõpetajat ette.

### **10) Haridusliku erivajadusega (HEV) õpilaste õppe koordineerija ülesanded**

- (1) Koordineerib võrgustikutööd, mis on vajalik õpilase toetamiseks ja abistamiseks nii koolis kui väljaspool kooli.
- (2) Õpetajate toetamine ja juhendamine haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel ning lapsevanemale ja juhtkonnale ettepanekute tegemine edaspidiseks.
- (3) Nõustab vajadusel lapsevanemaid ja kolleege.
- (4) Koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega nõustamiskomisjoni soovitatud õppekorralduse või meetmete rakendamise mõju hindamine. Õpiabi tõhususe jälgimine, tulemuste fikseerimine õpilase individuaalse arengu kaardil.

### **11) Tervishoiuteenus**

- (1) Koolis osutab tervishoiuteenust kooliõde.
- (2) Peamisteks ülesanneteks on õpilaste terviseedendus ja haiguste ennetus, ta osaleb õpilase arengut soodustava keskkonna loomises ja õpilase tervisekasvatuse protsessides koolis, teeb ennetustööd, abistades õpilast nii füüsiliste kui vaimsete probleemide ennetamisel. Nõustab vajadusel lapsevanemaid ja kolleege.
- (3) Tervishoiuteenus aitab õpilasel kujuneda vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

## **12) Raamatukogu tegevus**

- (1) Raamatukogu omab üldarendavat ja õppeainete omandamist toetavat rolli.
- (2) Infojuht-bibliograaf abistab õpilasi infokasutusoskuste omandamises. Õpilane õpib hankima vajalikku teavet teatmeteostest, internetist ja muudest infoallikatest.

## **13) Karjäärinõustamise korraldus**

- (1) Kutsesuunitlustöö eesmärgiks on aidata õpilastel omandada teadmisi iseendast, töömaailmast, elukutsetest ja õppimisvõimalustest ning kujundada hoiakuid ja toimetulekuoskusi, mis soodustavad kaasaegsesse töömaailma sisenemist, karjääriotsuste tegemist ja eneseteostust.
- (2) Karjäärinõustamist koolis korraldab koolipsühholoog koostöös klassijuhatajaga.

## **14) Huvitegevus**

- (1) Ainerigid toetavad koolis õppeprotsessi ja ennetavad õpilaste õpi-ja käitumisprobleeme ning aitavad andekatel õpilastel tegeleda süvendatult huvipakkuva ainevaldkonnaga.
- (2) Ainealaste ringitundide maht ja tegevuse ajakava lepitakse kokku juhendajatega septembrikuu jooksul, ringide töö algab hiljemalt oktoobriks.
- (3) Koolis toimuva huvitegevuse info ja ringide töötamise ajad on kättesaadavad kooli koduleheküljel.

## **15) Tugikomisjon**

- (1) Tugikomisjoni kuuluvad: eripedagoog, psühholoog, sotsiaalpedagoog, õppejuht, kooliõde ja HEV-koordineerija.
- (2) Tugikomisjoni koosseis võib muutuda vastavalt vajadusele (lähtudes õpilasest ja arutluse all oleva juhtumi spetsiifikast).
- (3) Tugikomisjon võib oma töösse kaasata ka väljaspool kooli töötavaid spetsialiste.
- (4) Tugikomisjoni koosolekud protokollitakse.
- (5) Tugikomisjoni ülesandeks on HEV vajadusega õpilasi puudutavate andmete analüüs (ÕIK põhjal), kokkuvõtte tegemine õpilase tugevatest ja arendamist vajavatest külgedest, kokkuvõttes peab kajastuma õpilase hariduslike erivajaduste olemus, millest lähtutakse edasise arendustegevuse planeerimisel.
- (6) Tugikomisjon koordineerib võrgustikutööd koolisiseste spetsialistide vahel, kogudes ning jagades asjassepuutuvat informatsiooni; samuti aitab korraldada võrgustikutööd väljaspool kooli asuvate sidusgruppidega.

(7) Tugikomisjon koguneb regulaarselt vähemalt neli korda kuus kindlal kellaajal, vajadusel kaasatakse aineõpetajaid, klassijuhatajaid või muud personali.

### **KOKKUVÕTETE TEGEMINE ÕPIABI TÕHUSUSEST**

Õpiabi meetmete rakendamise perioodi lõpul, kuid mitte harvem kui kord aastas antakse meetme rakendamise tulemuslikkusele hinnang. Seda teevad kõik lapse toetamises osalenud õpetajad ja tugispetsialistid fikseerides hinnangu individuaalse arengu jälgimise kaardil.